

סוגיות בדיני בוררות

תיקון פסק בורר

יהיאל ברונר, עו"ד (מהנדס)

בין יזם שהקים אחד עשר בתי מגורים לבין החברה הקבלנית שקיבלה על עצמה את הקמתם של הבתים, התעוררה מחלוקת בשאלה האם חייבת החברה לבצע, תמורת הסכומים שקיבלה מכל אחד מרוכשי הבתים, רק את עבודות הפיתוח הפנימיות של כל אחד מן המגרשים שעליהם הוקמו הבתים, כטענתה, או שעליה לבצע תמורתם גם את עבודות הפיתוח הכלליות שמחוץ למגרשים, כטענת היזם. המחלוקת הועברה להכרעתו של בורר אשר, בפסק בוררות מפורט, אימץ את גרסת היזם.

בחלקו האופרטיבי של פסק הבוררות קבע הבורר כי החברה "חייבת לבצע את כל העבודות המפורטות בהסכם עם היזם תמורת המחיר שנקבע בו". הואיל וניתן היה, אולי, ללמוד כי לענין התשלום אימץ הבורר את גרסתה של החברה, פנה היזם לבורר בבקשה שיתקן את פסק הבוררות. הבורר נעתר לבקשה, וב"השלמה לפסק בוררות" שנתן תיקן את פסק הבוררות על ידי החלפת מספר מילים בחלק האופרטיבי של הפסק, כשהוא קובע כי החברה: "חייבת לבצע את כל העבודות המפורטות בהסכם עם היזם תמורת המחיר שנקבע בינה לבין רוכשי הדירות". ביהמ"ש המחוזי דחה את בקשתה של החברה לבטל את התיקון שעשה הבורר בפסק הבוררות, וביהמ"ש העליון דחה בקשה לערער על פסה"ד במחוזי, ואישר אף הוא את החלטת הבורר.

מקור סמכותו של בורר לתקן את פסק הבוררות שנתן הינו סעיף 22 לחוק הבוררות הקובע, כי:

(א) הבורר רשאי, על פי פניית בעל-דין ולאחר שניתנה לבעלי-הדין האחרים הזדמנות נאותה לטעון טענותיהם, לתקן או להשלים את פסק-הבוררות, אם היה לקוי באחד מאלה:

- (1) נפלה בפסק טעות-סופר, פליטת-קולמוס, השמטה, טעות בתיאור אדם או נכס, בתאריך, במספר, בחישוב וכיוצא באלה;
- (2) הפסק לקוי בענין שאינו נוגע לגוף הסכסוך;
- (3) אין בפסק הוראה בדבר תשלום ריבית;
- (4) אין בפסק הוראה בדבר הוצאות הצדדים, לרבות שכר טרחת עו"ד.

בהמשך אותו סעיף 22 נקבעו מועדים להגשת הבקשה לבורר לתיקון פסק הבוררות, וכן למתן החלטת הבורר עצמו, כמפורט שם.

כידוע, גם במסגרת הליכים משפטיים המתקיימים בביהמ"ש ניתן להגיש בקשה לתיקון פסק הדין שניתן על ידי ביהמ"ש. מקור הסמכות של ביהמ"ש לתקן פס"ד שניתן על ידו מצוי בסעיף 81 (א) לחוק בתי המשפט, הקובע:

"81(א) מצא בית משפט כי נפלה טעות בפסק דין או בהחלטה אחרת שנתן, רשאי הוא, תוך עשרים ואחד ימים מיום נתינתם, לתקנם בהחלטה מנומקת, ורשאי הוא לשמוע טענות בעלי הדין לענין זה; ענין זה, 'טעות' - טעות לשון, טעות בחישוב, פליטת קולמוס, השמטה מקרית, הוספת דבר באקראי וכיוצא באלה".

באחד מפסקי הדין בעבר פרש ביהמ"ש העליון את סעיף 81 (א) וקבע, כי ביהמ"ש: "רשאי בכל עת, אם נתבקש לכך, לתקן טעויות סופר בפסיקתא או בהחלטה או שגיאות שחלו בהן מחמת פליטת קולמוס או השמטה מקרית. מדובר בעיקרו של דבר על השמטה טכנית הנובעת מהיסח-הדעת ומתייחסת לדברים אשר בית-המשפט רצה לכלול בהחלטתו, כאשר נתן אותה, אך הדבר נשמט מתשומת-לבו ללא דעת, וכאשר חוזרים ומפנים תשומת-לבו לשאלה מתברר בעליל, כי הוא היה ער לקיומו של הצורך לציין פרט זה או אחר בהחלטה בעת שהיא ניתנה, אך לא עשה זאת בשל אחת מן הסיבות שנמנו לעיל. מן ההן גם משתמע הלאו, היינו אם בית-המשפט לא היה ער כלל לקיומה של הבעיה, אין הוא יכול לתקן את המעוות על-ידי תיקון טעות סופר, כביכול, גם אם

הוא משתכנע בשלב מאוחר יותר כי לו היתה השאלה מתעוררת, היה פוסק בה בדרך פלונית הזוהה לתוספת או לתיקון המתבקש ממנו בשלב מאוחר יותר. במילים אחרות, אין מדובר בתקלות שהן ביטוי של שיכחה שבעטייה לא התייחס בית-המשפט להיבט זה או אחר של המחלוקת אלא בנושאים אשר בית-המשפט היה ער להם בעת הדיון, אך כאשר תרגם מחשבתו לכתובים פסח עליהם בהיסח-הדעת. סיכומו של דבר, יש לפרש את הביטויים טעות סופר, פליטת קולמוס או השמטה מקרית על-פי המשמעות הטכנית הצמודה לביטויים אלה על-פי פירושן הלשוני הרגיל ולא להרחיב את היריעה ולאפשר תיקונים בפסק-הדין, שאינם אלא מסווה לכתובת פסק-דין חדש."

בפס"ד אחר שב ביהמ"ש העליון ודן בסוגיה זו כשהוא קובע כי: "כידוע, מוסמך בית - המשפט לתקן טעות, שנפלה בפסק - דינו. מושג הטעות משמעותו, בדרך כלל, דבר, אשר נכלל בתוך פסק הדין בשל שגגה, או דבר, אשר אינו נכלל בפסק הדין אך היה במחשבתו של השופט ונשמט מפסק הדין. השמטה זו קורית לרוב שלא במודע, אך יש שהיא מתרחשת במודע, וזאת במקום שהשופט אינו כולל עניין בפסה"ד שכן נראה לו, כי ענין זה ברור הוא מאליו או כלול ממילא בפסק הדין ואין צורך לפרשו...".

במסגרת החלטתו של ביהמ"ש העליון בעניין דנן, קבע ביהמ"ש להלכה כי: "השוואתם של שני הסעיפים, ס' 22 לחוק הבוררות עם סעיף 81 (א) לחוק בתי המשפט, זה לעומת זה, מלמדת, כי **סמכותו של בורר לתקן את פסקו משתרעת על תחום רחב יותר מן התחום שעליו משתרעת סמכותו של בית המשפט לתקן את פסק דינו. לבורר ניתנה הסמכות לא רק "לתקן" את פסקו אלא גם "להשלים" אותו.** כן הוסמך הבורר לתקן או להשלים "השמטה" שאיננה רק "השמטה מקרית", לתקן תיאור של אדם או נכס, ואף לתקן ליקוי "בענין שאינו נוגע לגוף הסכסוך"; שכולם חורגים, ברב או במעט, מגדר "השמטה טכנית הנובעת מהיסח-הדעת" גרידא, שאותה מוסמך בית המשפט לתקן לפי סעיף 81 לחוק בתי המשפט... חיזוק נוסף למסקנה זו מצוי, דומני, בכך שגם בית המשפט הדין בבקשה לבטל פסק בוררות, לפי סעיף 24 לחוק הבוררות, מוסמך לתקן את הפסק, בין שהיתה פניה לבורר בענין זה והבורר לא החליט בה, ובין שלא היתה פניה".

ביהמ"ש העליון בחן את פסק הבוררות וקבע כי: "הגיונו של פסק הבוררות כולו מבסס את התוצאה "האמיתית", כפי שביטא אותה הבורר בתיקון לפסק הבוררות. בתקנו את פסק הבוררות שנתן, הבהיר הבורר את כוונתו האמיתית בהדגישו כי "אין לי כל ספק שזו היתה כוונתי וכי המלים האחרונות - 'תמורת המחיר שנקבע בין החברה לבין רוכשי הדירות' - נשמטו מן הפסק", וכן באומרו כי "אין הגיון שבדין ובצדק לעשות את המלאכה שעשיתי פלסטר". בעשותו כן פעל הבורר במסגרת סמכותו לתקן את הפסק, כפי שהותוותה לעיל."

בהמשך, הוסיף ביהמ"ש העליון ונימק את החלטתו זו בכך ש"הרחבתה של סמכות התיקון בענייני בוררות מבטאת, לדעתי, מגמה "להציל מכליה" את פסק הבוררות ועל ידי כך למנוע התדיינות נוספות. עוד ראוי לציין לענין זה כי חיותה של הבוררות יונקת מהסכמתם של המתדיינים ומשנסתיימה הבוררות, עם נתינתו של פסק הבוררות, עוברת היא מן העולם ותמה סמכותו של הבורר. **ספיח של הפרשה שלא נתברר בפניו, או שנשאר ספק אם נתברר, לא יתברר עוד בפניו אלא אם כן הורה על כך בית המשפט במסגרת סמכותו לפי סעיף 24 לחוק הבוררות.** בפרפרזה על שם יצירתו של ג' ג' מארקס "אין לקולונל מי שיכתוב אליו" ניתן לומר שאחרי שתמה הבוררות אין לבעל הדין "קולונל" שאליו יפנה... על מגמה זו להנחות גם את בתי המשפט בדונם בשאלה אם תיקון מסוים בא בגדר הסמכויות שלפי סעיפים 22-24 לחוק הבוררות." בהתבססו על הנמקות אלו, אישר ביהמ"ש העליון את התיקון שתיקן הבורר דנן בפסק הבוררות.